سوگ‌سروده‌های عاشورایی

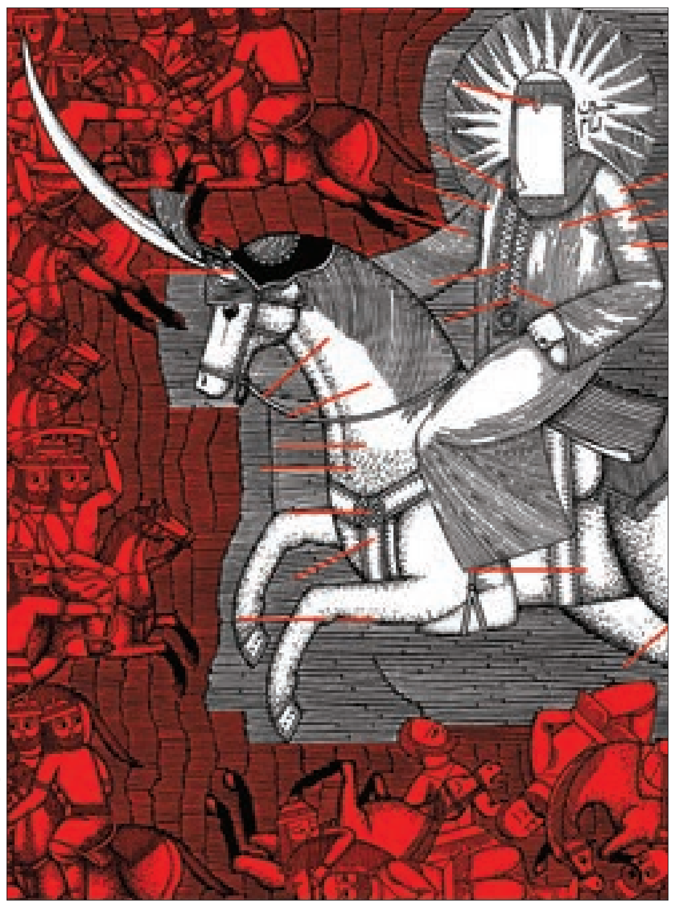
طرح: هاجر سلیمی نمین

خون حسین(ع)

چون آسمان کند کمر کینه استوار
کشتی نوح بشکند از موجه بحار
خون شفق ز پنجه خورشید می چکد
از بس گلوی تشنه‌لبان را دهد فشار
در چاه سرنگون فکند ماه مصر را
یعقوب را سفید کند چشم انتظار
پور ابوتراب جگرگوشه رسول
طفلی که بود گیسوی پیغمبرش مهار
روزی که پا به دایره کربلا نهاد
بشنو چه‌ها کشید ز چرخ ستم‌شعار
از زخم تیر بر بدن نازنین او
صد روزن از بهشت برین گشت آشکار
اول لبی که بوسه‌گه جبرئیل بود
بی‌آب شد ز سنگدلی‌های روزگار
رنگین ز خون شده‌ست ز بی‌رویی سپهر
رویی که می‌گذاشت بر او مصطفی عذار
طفلی که ناقه‌ا... او بود مصطفی
خصم سیاه‌دل شده بر سینه‌اش سوار
عیسی در آسمان چهارم گرفت گوش
پیچید بس که نوحه در این نیلگون حصار
نتوان سپهر را به سرانگشت برگرفت
چون نیزه برگرفت سر آن بزرگوار
از بس که طائران هوا خون گریستند
از ماتم تو روی زمین گشت لاله‌زار
خضر و مسیح را به نفس زنده می‌کند
آن‌ها که در رکاب تو کردند جان نثار
چون خاک کربلا نشود سجده‌گاه عرش
خون حسین ریخت بر آن خاک مشک‌بار

صائب تبریزی

باغ گل

این سرو به خون خفته میان چمن از کیست؟
این گوهر غلطان، جلو چشم من از کیست؟
این دشت پر است از گل پرپرشده اما
این پیکر نیلوفری، این نسترن از کیست؟
هشتاد و چهار آینه گفتند خدایا
هفتاد و دو قربانی این انجمن از کیست؟
از خواهر خورشید بپرسید که امشب
در روشنی ماه ببین این بدن از کیست
پیچیده در آفاق، شمیم گل یاسین
این یاس جگرسوخته، این یاسمن از کیست؟
این باغ گل از کیست که شیرازه ندارد
این لاله پرپر که ندارد کفن از کیست؟
شمشیر غمش خون ترنج دل ما ریخت
در حیرتم این یوسف بی‌پیرهن از کیست؟
این عطر دل‌انگیز که دل می‌برد از دست
این بوی بهشتی همه‌جا موج‌زن از کیست؟
بهت است و سکوت است، کسی نیست در اینجا
فریاد که فریادرسی نیست در اینجا ...

دامن‌دامن

مدینه! کاروانی سوی تو با شیون آوردم
ره‌آوردم بُوَد اشکی که دامن‌دامن آوردم
مدینه! در به رویم وا مکن چون یک جهان ماتم
نیارد ارمغان با خود کسی، تنها من آوردم
مدینه! یک گلستان گل اگر در کربلا بردم
ولی اکنون گلاب حسرت از آن گلشن آوردم
اگر موی سیاهم شد سپید از غصّه، می دانی
که مظلومیت خود را گواهی روشن آوردم
اسیرم کرد اگر دشمن، به جان دوست! خرسندم
که پیروزی به کف در رزم با اهریمن آوردم
مدینه! این اسارت‌ها نشد سد رهم، بنگر
چه‌ها با خطبه‌های خود به‌روز دشمن آوردم
مدینه! گر اثر از زخمِ زنجیر ستم خواهی
امام عاشقان را طوقِ گل بر گردن آوردم
مدینه! از بنی‌هاشم نگردد باخبر یک تن
که من از کوفه، پیغامِ سَرِ دور از تن آوردم
مدینه! یوسف آل علی را بردم و با خود
اگر او را نیاوردم، از او پیراهن آوردم

محمدجواد غفورزاده (شفق)

مهر دل‌آرا

عاشق روی توام، رخصت دیدارم بخش
کشته عشق توام، لطفی و احیایم کن
ای حسین! ای پسر فاطمه! دریاب مرا
التفاتی کن و سرشار تمنایم کن
ناله تشنه‌لبان در پی و دریا در پیش
ای عطش، شعله برانگیز و تسلایم کن
تو سر پایی و من، خفته به پیشت عجبا!
عرق شرم مرا پاک ز سیمایم کن
موج خون می چکد از چشم و سر و بازویم
از دل دجله خون بگذر و پیدایم کن
تا ببوسم قدمت را و ببینم رویت
خاک‌وخون، پاک ز چشمان و ز لب‌هایم کن
حالت عاشق بی‌دست، تماشا دارد
در تماشاگه عشق آی و تماشایم کن
ای شهادت من دل‌سوخته را هم بنواز
تا برم لذت دیدار مهیایم کن
مادرت فاطمه استاده که عباس بیا
قابل لطف و پذیرایی زهرایم کن

سیدرضا مؤید

چند رباعی

می‌بست کمر سپاه بی تن شده را
هنگام غروب، آسمان می‌بوسید
سربازی بی کلاه و جوشن شده را
آیینه ماه «اربا اربا» شده را!!

پروا ز غبار خودپسندی دارند
حرمت بگذار و مثل «حر» باش و ببین
چون آینه رسم جلوه‌مندی دارند
این طایفه، بذل سربلندی دارند!

چون کوه به یاری‌ات مصمم بودند
یاران تو در حماسه کرب و بلا
پژواک زبان عشق آدم بودند
هفتادودو حرف اسم اعظم بودند

تاراج خزان ربود آن نعمت را
در نای غریب خیمه‌ها سوزاندند
از دفتر گل سترد کیفیت را
آوای هزار نامه بیعت را!!

افتاد به فصل نینوا تصویری
از معرکه تا هول قیامت برخاست
بر زلف همه نشست برف پیری
تا شد کمر دهر از آن درگیری!

مصطفی جلیلیان مصلحی

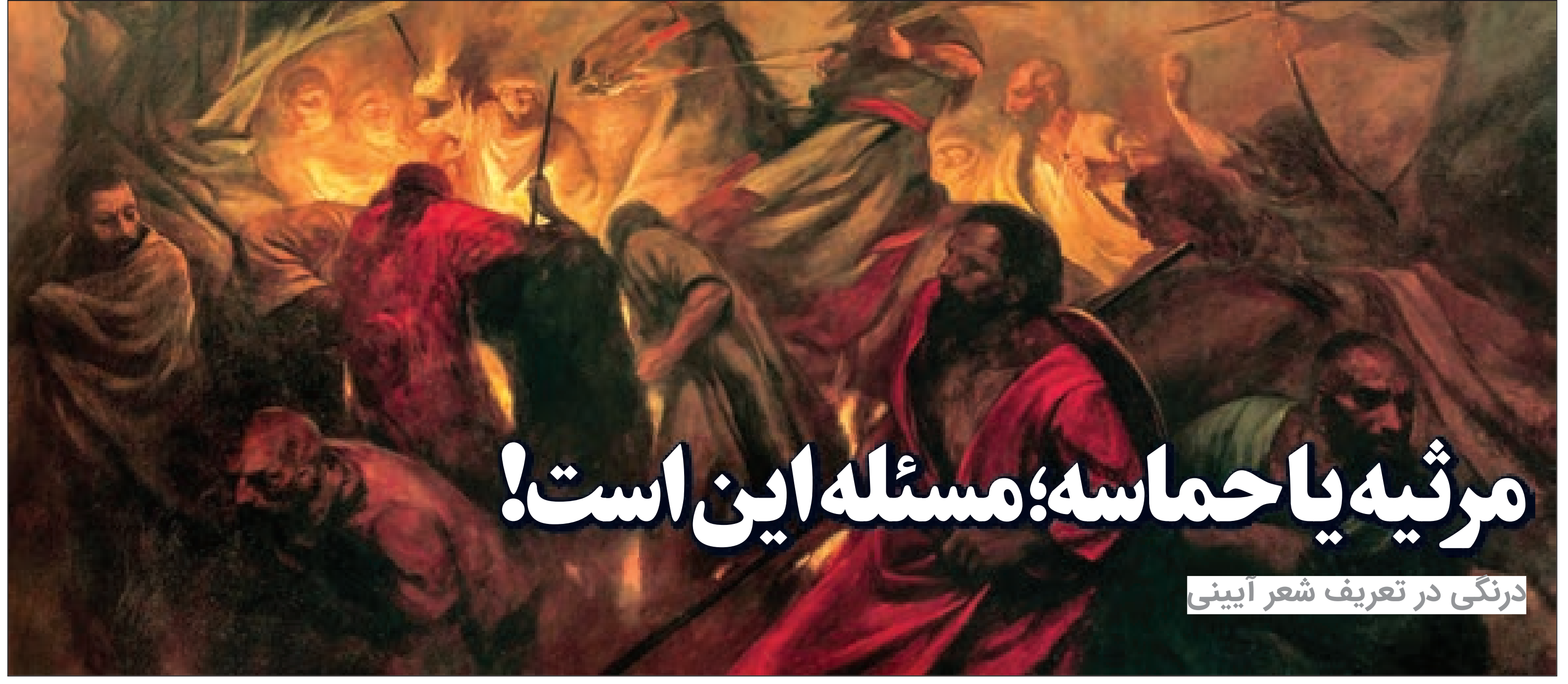
مقتل- اثر حسن روح‌الامینی

مرثیه یا حماسه؛ مسئله این است!

درنگی در تعریف شعر آیینی

دریچه

یوسف بینا| شعر مذهبی یا آنچه در این روزگار «شعر آیینی» نامیده می‌شود، شعری است که آیینه اعتقادات شاعر باشد و شاعر مواضع اعتقادی خود را در آن بیان کند؛ شعرهایی که در نعت و منقبت پیامبر اسلام(ص) و اهل بیت(ع) سروده شده‌اند، مهم‌ترین نمونه‌های شعر آیینی هستند که معمولا قصد انتشار آن‌ها تبلیغ، مبارزه فرهنگی، احیای سنت‌های دینی و مذهبی یا صرفا بیان اعتقادات درونی شاعران است.

شعر آیینی ریشه در تاریخ ادبیات فارسی دارد و نمونه‌هایی از آن در میان اشعار نخستین شاعران فارسی دری در دوره اسلامی، از رودکی و فردوسی و کسایی و ناصرخسرو و دیگران، تا شاعران معاصر دیده می‌شود، اما در میان گونه‌های شعری‌ای که پس از انقلاب اسلامی متولد یا دارای تعریف و جهت‌گیری‌های تازه‌ای شده‌اند، جایگاه ویژه‌ای دارد. در ماهیت و تعریف و نقد و بررسی این گونه شعری همواره بین صاحب‌نظران اختلاف بوده است؛ عده‌ای آن را دارای مرتبه‌ای ممتاز در ادبیات می‌دانند و عده‌ای دیگر آن را تنها از نظر مذهبی ارزشمند می‌شمارند.

درون گفتمان شعر آیینی هم چندین رویکرد به تعریف و سرایش آن وجود دارد که ۲رویکرد «مدح و مرثیه» و «نگاه حماسی» از دیگر رویکردها متمایزتر است و صاحب‌نظران درباره وجوه مختلف این ۲رویکرد گفته‌ها و نوشته‌های فراوانی دارند.

در میان تعریف‌هایی که از این گونه شعری شده است، به‌نظر می‌رسد که تعریف استاد محمدرضا حکیمی در کتاب «ادبیات و تعهد در اسلام» از بقیه جامعیت بیشتری دارد: «در زبان‌های اسلامی، به‌ویژه عربی و فارسی، قصاید، چامه‌ها، قطعه‌ها و آثار بسیاری در ثنای پیامبر اکرم(ص) سروده شده است.

مدایح مذهبی از مقوله شعر متعهد است، نه هنر مجرد؛ چون در این گونه آثار، شاعران حقانیت رهبران الهی و راه آنان را می نمایانند و می کوشند تا با زبان والای شعر، حقایق را به فرهنگ جامعه و شعور اجتماعی منتقل سازند و موضع مردان حق و رهبران سعادت و عدالت را، در برابر دیگران، به‌ویژه جباران و ستم گستران، تحکیم بخشند و استوارتر دارند.» در این تعریف، آنچه بیش از هر نکته دیگری بر آن تأکید شده، نگاه حماسی به شعر آیینی است؛ تأکید بر عباراتی همچون «شعر متعهد»، «حقانیت رهبران الهی و راه آنان»، «شعور اجتماعی»، «موضع مردان حق در برابر جباران و ستم گستران» و... به روشنی نشان دهنده این نگاه است. شعر عاشورایی نیز که یکی از انواع شعر آیینی و مهم ترین نوع آن است، نه تنها می تواند مشمول چنین نگاهی باشد، بلکه شاید بیشتر از انواع دیگر شعر آیینی مصداق چنین نگاهی است.

وقتی موضوع شعر عاشورایی مطرح می‌شود، همه به‌شکلی ناخودآگاه به یاد ترکیب بند مشهور محتشم کاشانی با مطلع «باز این چه شورش است که در خلق عالم است» می‌افتند و چند بیتی از آن را با خود زمزمه می کنند. این فقط مختص اهالی شعر نیست، بلکه عموم مردم نیز به این شعر توجهی ویژه دارند و قرن هاست کتیبه‌های محرم را با ابیاتی از این مرثیه عاشورایی می آرایند. زیبایی‌های لفظی و محتوایی این شعر و عوامل فرهنگی و تاریخی و اجتماعی دیگر راز ماندگاری آن در ذهن و زبان مخاطبان ایرانی است و این شعر را در کنار برخی مراثی عاشورایی دیگر همچون مرثیه سیف فرغانی با مطلع «ای قوم در این عزا بگریید» و اشعاری از عمان سامانی و چند شاعر دیگر به‌عنوان مهم‌ترین مراثی عاشورایی تاریخ شعر سنتی فارسی مطرح کرده است.

با این همه، وقتی چنین اشعاری را دقیق‌تر تحلیل و بررسی کنیم، به نکته‌ای پی می بریم که شاید یادآوری آن خالی از فایده نباشد؛ نکته‌ای که شهید مطهری نیز در یادداشتی درباره شعر محتشم، به آن اشاره کرده و این نکته یا انتقاد آن است که وجه حماسی این شعر ضعیف است و به عبارتی دقیق‌تر باید گفت شاعر در فرایند سرودن این شعر با دیدی حماسی به واقعه عاشورا نگاه نکرده و این حادثه مهم تاریخی را تنها از دیدگاه یک مرثیه‌سرا دیده است.

دیدگاه مرثیه‌سرایان جایگاه خاص خود را در شعر دارد و در تحلیل تاریخی ذوق و سلیقه شاعران و همچنین بررسی دیدگاه‌ها و عقاید درخور توجه است، اما روشن است که یکی از وجوه مهم واقعه عاشورا و شاید مهم‌ترین وجه آن، وجه حماسی این واقعه است. این ادعا وقتی به اثبات نزدیک می‌شود که گستره نفوذ فرهنگ عاشورایی را در میان همه مسلمانان اعم از شیعه و غیرشیعه و نیز همه آزادگان و آزادی‌خواهان جهان بدانیم. همچنین وقتی عتاب معروف امام حسین(ع) در ظهر عاشورا به دشمنانش را با این مضمون که «اگر دین ندارید، آزاده باشید!» به یاد آوریم، بیش از پیش پی خواهیم برد که واقعه عاشورا تنها برای جامعه مسلمانان آن روزگار رسالت بیدارکنندگی نداشته، بلکه مخاطب این نهضت، هر انسان آزاده‌ای در هر دوره‌ای و با هر عقیده‌ای می‌تواند باشد. پس غفلت از وجه حماسی عاشورا، غفلت از نکته‌ای مهم و اساسی است که مربوط به وجه انسانی و اهمیت جهانی این واقعه است.

خلأ نگاه حماسی به عاشورا در شعر سنتی فارسی وقتی بیشتر احساس می‌شود که نگاهی نیز به حماسه‌های دینی در تاریخ ادبیات فارسی داشته باشیم؛ حماسه‌هایی از نوع «علی‌نامه» در قرن پنجم هجری، «خاوران‌نامه» ابن حسام خوسفی در قرن نهم هجری و «حمله حیدری» باذل مشهدی در قرن دهم هجری که حماسه‌هایی دینی هستند و موضوع اصلی همه آن‌ها حماسه‌آفرینی‌های امام علی(ع) است. ما این نوع نگاه را در تاریخ شعر فارسی به واقعه عاشورا نداشته‌ایم و جای خالی آن همچنان احساس می‌شود.

شعر آیینی معاصر نیز سال‌ها و دهه‌ها به‌ویژه تا پیش از دهه‌های اخیر، خالی از حماسه بود و جز در موارد معدود به مدح و مرثیه محدود می‌شد. در دهه‌های اخیر بخشی از شاعران آیینی کوشیده‌اند به نوعی وجه حماسی را در شعر خود مد نظر قرار دهند و با نگاهی نو به واقعه عاشورا و فهم وقایع عاشورا در قالب بزرگ‌ترین حماسه رویارویی حق و باطل، زوایای حماسی شعر آیینی امروز را تقویت کنند. امروزه وقتی اشعار آیینی نقد و تحلیل می‌شود، بیشتر منتقدان بر نکاتی دست می‌گذارند که بیشتر به فرم شعر مربوط می‌شود و از نوع نقدهایی است که برای هر نوع شعر دیگری صدق می‌کند. در لزوم این نوع انتقاد شکی نیست و تعالی فرمی نکته‌ای است که هر شعر موفقی باید دارای آن باشد، اما پس از عبور شعر آیینی از این مرحله و قبول یافتن آن، نوع نگاه و موضع‌مندی شاعر و تعهد او به جانب حق و حقیقت در ارزیابی و ارزش‌گذاری شعر آیینی اهمیت بسیاری دارد و می‌تواند یکی از عوامل جاودانگی برخی اشعار آیینی این روزگار باشد.

گزارش

شعر آیینی از دل اجتماع سربر می‌آورد

شاعران اهل‌بیت(ع) از شعر آیینی می‌گویند

غزاله حسین‌پورا| شعر آیینی به عنوان گونه‌ای از ادبیات تعلیمی در اعماق تاریخ ادبیات ایران ریشه دوانده است. از سروده‌های شاعر شیعی سده چهارم، کسایی مروزی، تا بیت‌هایی از شاعران قرون بعدی همچون سنایی غزنوی، سیف فرغانی و حافظ شیرازی که مذهبی دیگر داشتند یا تشیع آن‌ها اثبات نشده است، نمونه‌های درخشانی از این ادبیات دیده می‌شود. سخن راندن از آموزه‌های دینی و فضایل اخلاقی و نکوهش رذایل و اراذل، مواردی است که می‌توان در ادبیات آیینی رصد کرد. در این میان پربسامدترین اشعار آیینی در ادبیات فارسی را سروده‌هایی شامل می‌شود یا در این جایگاه تلقی می‌شود که به ستایش یا سوگواری برای اهل بیت(ع) می‌پردازند، اگرچه شعر آیینی می‌تواند موضوعات گسترده‌تری را پوشش دهد. بدیهی است که با چنین نگاهی مذهب شاعر آیینی چندان اهمیتی نمی‌یابد. در هر صورت در روزگار صفویه و حاکمیت رسمی مذهب دوازده امامی، از این سروده‌ها حمایت شد و شمار سرایندگان آن افزونی یافت. محتشم کاشانی، شاعر ترکیب‌بند مشهور «باز این چه شورش است که در خلق عالم است...»، در همین روزگار سربرآورد. در ادامه و در زمان دیگر سلسله‌های مدعی پیروی از مذهب اهل بیت(ع) شاعران دیگری هم مطرح شدند چنان‌که برای نمونه می‌توان از عمان سامانی و بیت‌های شهیر «کیست این پنهان مرا در جان و تن/ کز زبان من همی گوید سخن...» در عصر قاجار یاد کرد. با این همه شاید بتوان گفت از دید چندی و چونی اوج نمودار تاریخ شعر آیینی در ایران را دهه‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی رقم می‌زند. این سروده‌ها امروز از رسانه‌های گوناگون دیداری و شنیداری و کاغذی و مجازی عرضه می‌شوند و در هیئت‌های مذهبی به گوش مخاطب می‌رسند. البته شعر آیینی آسیب‌های خاص خود را نیز دارد و بزرگان و اهالی فرهنگ بارها این مسئله را گوشزد کرده‌اند؛ پرداختن به مسائل بی‌بنیاد از دید دینی و تاریخی و ترویج خرافه از آن جمله است. این گزارش نگاهی کلی دارد به شعر آیینی در ایران و نیز در مشهد که در سخنان شاعران اهل‌بیت(ع) بیان شده است.

شاعر آیینی نمی‌تواند به جامعه و سیاست بی‌اعتنا باشد

محمدعلی نیک، شاعر پیش‌کسوت آیینی، معتقد است شاعر پیش از آنکه شاعر آیینی یا سراینده در هر حوزه و موضوعی باشد، باید شعر و ادبیات را بشناسد و سپس با انتخاب راه خود، در آن حوزه نیز آگاهی به دست آورد: وقتی شاعر با ضوابط و مقررات، شعر گفت، می‌تواند وارد شاخه‌های مختلف شعری شود. شخصی که می‌خواهد در شاخه شعر آیینی فعالیت کند، باید پس از مطالعات شعری، مطالعات آیینی نیز داشته باشد، مقتل بخواند و تفسیر قرآن بداند، با زندگی ۱۴معصوم و اصول و عقاید دین آشنایی داشته باشد تا بتواند در شعرش از این دانسته‌ها استفاده کند.

این‌ها به علاوه رعایت خطوط قرمز مواردی است که به گفته این شاعر آیینی باید به آن توجه شود.

شعر آیینی پدیده‌ای محصور در دیروز و امروز نیست و دست‌کم پیشینه‌ای هزار ساله دارد. رد نخستین سروده‌های این عرصه را می‌توان تا اشعار کسایی مروزی و سنایی غزنوی در سده‌های چهارم تا ششم جست‌وجو کرد. به نظر می‌رسد در گذشته شاعران بزرگ، آثار آیینی هم داشته‌اند و برخی از آن‌ها نیز فقط در این حوزه فعالیت می‌کرده‌اند.

این نوع از شعر را می‌توان به چند شاخه تقسیم کرد؛ شعرهای فاخری که جنبه جشنواره‌ای دارند و آنچه کاربردی است و در هیئت‌های مذهبی استفاده می‌شود و اتفاقا اقبال خوبی هم به آن‌ها نشان داده می‌شود. عضو شورای شعر انجمن ادبی رضوی در ادامه صحبت‌هایش شعر هیئت را یک شاخه متفاوت شعر آیینی معرفی می‌کند که کاربرد اجتماعی بیشتری دارد.

او همچنین می‌گوید: روی‌هم‌رفته کیفیت و وضعیت شعر آیینی در ایران به عنوان کشوری شیعه، پذیرفتنی است، به طوری که بسیاری از این اشعار را کشورهای شیعه هم‌جوار استفاده و حتی به زبان خود ترجمه می‌کنند.

سراینده دفتر «هرگز گلی را پرپر نکردم» درباره الزامات شعر آیینی نیز معتقد است که این اشعار باید ساده و همه‌فهم و شیرین و جوان‌پسند و عامه‌پسند و در عین حال مطابق با واقعیت باشد: در چندسال اخیر، رهبر معظم انقلاب و مراجع تقلید به مداحان و شاعران گوشزد می‌کنند مطالبی که پشتوانه محکم تاریخی و حدیثی ندارد بیان نکنند و نسبت‌های ناروا به ائمه(ع) اطلاق نکنند تا بهانه‌ای برای سوءاستفاده به دست دشمنان نیفتد.

مخاطب باهوش است، شعرمان را تنزل ندهیم

راضیه رجایی، از دیگر شاعران فعال در این شاخه، معتقد است اهل بیت عصمت و طهارت(ع) هیچ‌گاه به جامعه و مسائل اجتماعی و سیاسی و انسانی بی‌توجه نبوده‌اند و این رویکرد در اشعار آیینی اگر چه تا حدودی وجود دارد، کافی نیست و باید پررنگ‌تر شود. او شعر آیینی را هدفمند و موضوع‌دار و موفقیت و توفیق آن را در این می‌داند که با موضوعات روز تعمیم داده شود: وقتی در اثرمان از حضرت علی(ع) سخن می‌گوییم، تمام ویژگی‌های اخلاقی و انسانی ایشان از جمله گفتار و رفتار و اندیشه حضرت موضوع این شعر است. زیرا آن شخصیت با همه این ویژگی‌هاست که بر هستی ولایت دارد. بنابراین جهت‌گیری سیاسی، اجتماعی، اخلاقی و... باید در شعر آیینی وجود داشته باشد وگرنه ابتر و ناقص است.

او درباره مسئله مخاطب هم می‌گوید: شعر وقتی به معنای واقعی شعر باشد، مخاطب را جذب می‌کند. اگر شعر آیینی را با همه امکانات و ظرفیت‌ها و ابزار آن به کار گیریم مطمئنا مردم‌پسند و پرمخاطب خواهد شد. همچنین باید توجه داشته باشیم که مخاطب باهوش است و شایسته است که در شعر با تکیه بر شیوه‌های هنری و استحکام زبان اندیشه را بیان کنیم و به اشتباه برای جذب مخاطب به دنبال نزول زبان و اندیشه نرویم.

مشهد در شعر آیینی جایگاه خوبی دارد

یکی دیگر از شاعران آیینی مشهد، سید حسین سیدی است. او رشد جریان مدنظر را در چند دهه گذشته بسیار خوب می‌داند و توضیح می‌دهد: در این ۴۰ سال پس از انقلاب، شعر آیینی به میزانی رشد کرده که وزن آن بیشتر از تمام اشعار تاریخ اسلام، چه در ادبیات عرب و چه در ادبیات فارسی، است. در دوره‌های مختلف تاریخی ادبیات آیینی به معنای ادبیات هیئت رشد پیدا کرده است اما اکنون شاهد تکثر شاعران و تکاثر مضامین هستیم. قالب‌های شعری عوض شده و شاهد ادبیات آیینی شکستی هستیم که به شعر هیئتی معروف است، کارهایی که اگر اصول در آن رعایت شود بسیار مناسب عصر کنونی است.

او می‌گوید: مصداق رشد و گسترش مخاطب شعر آیینی در چند سال گذشته، این است که در جلسات مذهبی، مراسم شعرخوانی نداشتیم اما بعدها متوجه شدیم شعرخوانی می‌تواند به عنوان برنامه مستقل برگزار شود. در چندسال اخیر در حرم مطهر، شعرخوانی در کنار مداحی و سخنرانی، جزو مراسم اصلی به شمار می‌رود.

اما به محض اینکه چیزی رواج پیدا می‌کند بدل آن نیز پدیدار می‌شود. قضیه‌ای که درباره موضوع این گزارش نیز صادق است: شاعر و شعر نیز بدل دارند اما درباره شعر آیینی ماجرا حساسیت بیشتری پیدا می‌کند. انسان اگر هیچ منبعی نداشته باشد می‌تواند شعر عاشقانه بگوید اما نمی‌توان با ندانستن تاریخ، به ادبیات آیینی مسلط شد.

سیدی یادآور می‌شود که شعر آیینی تاریخ مصرف ندارد، چنان که خیلی از اشعار حافظ آیینی است و ایرادی ندارد که از آن‌ها استفاده شود. او در اهمیت شعر برای ما ایرانی‌ها نیز می‌گوید: ما با لالایی بزرگ می‌شویم، شب‌ها با شعر و قصه انس می‌گیریم، و پس از مرگ نیز روی سنگ قبرمان شعر می‌نویسند. ما مشرقی هستیم و طرف‌دار شعر و ادبیات. جان یک مجلس مذهبی در محرم نیز سخنرانی و مداحی و شعرخوانی است. کار شاعر با شعر است و بیشتر مطالب مداح نیز از شعر تشکیل شده و سخنرانی هم باید با شعر آمیخته باشد. این یعنی شعر ظرفیت بزرگی دارد. مردم تشنه شعر هستند. وقتی این ظرفیت در ایران هست چرا از آن به صورت خوب و درست استفاده نکنیم.

مسئول انجمن ادبی ارادت تأکید می‌کند که به‌رغم قدرت ادبیات عرب و تشبیهات و استعارات و صنایع ادبی پخته آن، ادبیات ما از آن‌ها عقب‌تر نیست: من معتقدم شعر آیینی خصوصا پس از انقلاب بسیار رشد کرده است اما مسلما در دوره کمال آن قرار نداریم. ما در حال طی کردن مسیر هستیم. وقتی می‌بینیم هزاران هیئت وجود دارد که هرکدام شعری متفاوت با دیگری می‌خوانند یعنی در نقطه قابل قبولی قرار داریم اگرچه نه در نقطه کمال.

داوود امیریان، نویسنده: وضعیت کتاب‌های دینی اصلا خوب نیست. اگر کار خوب بیرون بیاید، بچه‌ها از آن استقبال می‌کنند، اما چون عموما نویسنده اعتقادی ندارد و به‌خاطر پول این کار را انجام می‌دهد، گرفتار این وضعیت شده‌ایم.

«رستاخیز» به حساب نیامد

درباره نخستین فیلم سینمایی که مستقیم به واقعه عاشورا می‌پردازد و توقیف شده است

زندگی با سینما

زوزنی| «اگر دین محمد(ص) به‌جز با کشتن من استوار نمی‌شود، پس ای شمشیرها مرا در آغوش گیرید.». این عبارت آشنا، یکی از دیالوگ‌هایی است که بازیگر نقش امام‌حسین(ع) در فیلم سینمایی «رستاخیز» بر زبان می‌آورد؛ همان فیلمی که سال ۱۳۹۱ احمدرضا درویش ساخته و توانسته است در سی‌ودومین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم فجر در ۱۱بخش، نامزد شود و ۹ سیمرغ دریافت کند. همچنین بیرق زرین این جشنواره در بخش بین‌المللی به آخرین ساخته درویش اهدا شده است.

«رستاخیز» در سال ۱۳۹۴ به اکران عمومی درمی‌آید و بعد از چند ساعتی، بنا به‌دلایلی که گفته می‌شود اعتراض علما و مراجع به این فیلم بوده است، از پرده نقره‌ای پایین کشیده می‌شود. امروز که این گزارش را می‌خوانید، هفت سال از تولید این فیلم و پنج سال از اولین اکران عمومی ناکامش گذشته است و حتی هفت وزیر در وزارت‌خانه فرهنگ‌وارشاد اسلامی تغییر کرده‌اند، اما هنوز تصمیمی جدی برای اکران آن گرفته نشده است.

این فیلم آخرین حضور سینمایی مرحوم انوشیروان ارجمند، بازیگر مشهدی در یک اثر تاریخی مذهبی است که در نقش قاضی شریح هنرنمایی کرده بود.

احمدرضا درویش حدود ۱۰سال قبل از تولید رستاخیز، «دوئل» را جلوی دوربین برده بود. او به ساخت فیلم‌های سینمایی که توجه مخاطبان و منتقدان را به خود جلب می‌کند، عادت دارد. احمدرضا درویش را می‌توان پرافتخارترین کارگردانی دانست که بیشترین سیمرغ را از جشنواره فیلم فجر برای بخش‌های مختلف فیلم‌هایش دریافت کرده است. «رستاخیز»، «دوئل»، «متولد ماه مهر» و «کیمیا» در صدر این فیلم‌ها هستند. درویش بعد از این، فیلم دیگری نساخته است.

یک بهانه برای توقیف

هرچند ساده‌انگاری است که چنین گمان کنیم اما گفته می‌شود توقیف یا توقف فیلم رستاخیز به‌سبب به تصویر کشیدن چهره برخی شخصیت‌های صدر اسلام همانند حضرت عباس‌بن‌علی(ع) است. اگر مشکل این باشد، با جلوه‌های رایانه‌ای به‌راحتی رفع‌شدنی است اما ظاهرا همین مسئله، دستاویزی برای توقف اکران این فیلم شده است. درویش که نویسنده این فیلم نیز هست، در گفت‌وگوهای خود در چند سال گذشته، بارها به نظر موافق مراجعی همانند امام‌خمینی(ره)، آیت‌ا... خامنه‌ای، مرحوم آیت‌ا... بهجت، آیت‌ا... سیستانی و... درباره موضوع گفته‌شده اشاره کرده است. به گفته درویش، همه این مراجعی که نام برده شد، با این شرط که حرمت این حضرات حفظ شود و نسبت باطلی به آن‌ها داده نشود، چهره‌گری و صحنه‌پردازی در این زمینه را بلامانع دانسته‌اند. درویش که سال‌های زیادی از عمر هنری خود را صرف ساخت و تولید «رستاخیز» کرده است، اطمینان می‌دهد که تمام آنچه در فیلم روایت می‌شود، براساس نظر فقهای شیعه و برمبنای متون تاریخی بوده، با این حال اخبار حاکی از آن است که این فیلم برای همیشه در حصار توقیف می‌ماند.

تقریبا هیچ

همه آنچه ما درباره این فیلم دیده‌ایم، محدود به همان سکانس معروفی است که به اتفاقات شهادت عباس‌بن‌علی(ع) و ماجرای علقمه یا نهایتا تیزری که موسسات وابسته به حوزه هنری منتشر کرده‌اند، خلاصه می‌شود. هرچند با دیدن این لحظات به عمق و کیفیت محتوای فیلم نمی‌توان پی برد، پرواضح است که «رستاخیز» یک اتفاق نادر در تاریخ سینمای ایران و سینمای تاریخی‌مذهبی کشورمان است و درواقع یک فیلم سینمایی تمام‌عیار است که باید آن را فقط روی پرده سینما دید.

سریال «مختارنامه» داوود میرباقری که تاکنون ده‌ها بار از شبکه‌های مختلف تلویزیونی به عناوین مختلف پخش شده است، با حضور خود در تلویزیون، توانست دور تکرار فیلم سینمایی «روز واقعه» بهرام بیضایی را متوقف کند. با اینکه شاهکارهایی همانند «روز واقعه» و «مختارنامه» را هر چندبار تماشا کنیم بازهم دیدنی است اما نتیجه تلاش‌های چشمگیر جامعه فیلم‌ساز ایران فقط این بوده است که به واقعه دراماتیک عظیم عاشورا و قیام امام‌حسین(ع) پرداخته‌اند. «رستاخیز» می‌رفت تا گام دیگری در مسیر ادای دین سینمای ایران بردارد که متاسفانه بعد از تولد، متوقف شد.

قطعا ساخت یکی‌دو فیلم در ۴۰سال، سینمای ایران را به قله توانایی در تولید فیلم‌های تاریخی‌مذهبی نمی‌رساند و تبحر در ساخت این فیلم‌ها، نیازمند کسب تجربه‌های بیشتری است و کسب این تجربه‌ها، به گشاده‌رویی جامعه علمی‌مذهبی نیاز دارد. هرچند بعضی باور دارند که ساخت این دست فیلم‌ها را باید به فیلم‌سازانی همچون داوود میرباقری سپرد، باید گفت که فرهنگ عاشورا و ارادت به امام‌حسین(ع) منحصر به فرد، گروه و جناح خاصی نیست و باید همه جامعه هنری و سینمایی کشور با حمایت جدی مسئولان وارد عمل شوند، حال آنکه جامعه فیلم‌ساز متعلق به جریان دینی و مذهبی هم که تعدادشان کم نیست، کمر همتی برای ورود به این مقوله نبسته‌اند.

یک بام و دو هوای سرمایه‌گذار

۹پروانه ساخت که به‌صورت سالانه در طول ساخت این فیلم تمدید شده است، نشان از زحمتی دارد که برای تولید آن در طول ۱۰سال با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی کشیده شده است؛ زحمتی که بعد از «رستاخیز» هنوز کسی حاضر نشده است برای ساخت یک فیلمِ باعظمت عاشورایی به خود بدهد. زحمتی که شاید پیش از رستاخیز، بخش خصوصی حاضر بود آن را به جان بخرد اما بعد از آن حتی نهادهای دولتی هم به طرف این موضوع نرفتند. بر هیچ کس پوشیده نیست که ساخت فیلم‌های تاریخی‌مذهبی نیاز به سرمایه‌گذاری هنگفتی دارد و همین باعث می‌شود که سینمای ایران هر ۱۰سال یک‌بار شاهد ساخت فیلم تاریخی(بیگ پروداکشن) در این باره باشد. معقول هم نیست که این سرمایه به دست هنرمندانی که هنوز سردوگرم روزگار را نچشیده‌اند، سپرده شود اما وقتی هم که افرادی همچون درویش پا به این عرصه می‌گذارند، با بی‌مهری و کم‌لطفی روبه‌رو می‌شوند و شاید علت دیگری که باعث شده است جامعه سینمایی کشور برای ساخت فیلمی درباره واقعه عاشورا پاپیش نگذارند، همین بلایی باشد که بر سر «رستاخیز» آورده شده است. آن‌ها احتمالا بیم دارند با زحمت فیلمی برای نمایش در سینما تولید کنند اما با کوچک‌ترین اعتراض غیررسمی و حتی سلیقه‌ای، سرمایه و زحمت چندساله‌شان به هدر برود. در این میان، سرمایه‌گذارانی که می‌خواهند با عشق پا در این راه بگذارند، در یک بام و دوهوای فرهنگی‌مذهبی گیر افتاده‌اند.

دریچه

تدارک تکراری تلویزیون

فیلم‌هایی که در تاسوعا و عاشورای حسینی از رسانه ملی پخش می‌شود

گروه هنرا در روزهای دوشنبه و سه‌شنبه ۱۸ و ۱۹شهریور و هم‌زمان با تاسوعا و عاشورای حسینی، شبکه‌های سیما فیلم‌های سینمایی، تلویزیونی و پویانمایی‌های مختلفی را روی آنتن می‌برند. براساس اعلام روابط‌عمومی سیما، ۳۰عنوان فیلم برای پخش در این ایام درنظر گرفته شده است؛ فیلم‌هایی که عموما تکراری هستند و بارها از تلویزیون پخش شده‌اند؛ هرچند که همین فیلم‌های قدیمی از تولیدات نچسب تلویزیون در این سال‌ها، تماشاگران بیشتری را جذب می‌کنند. در این گزارش، نگاهی انداخته‌ایم به فیلم‌هایی که برای پخش در این ایام درنظر گرفته شده‌اند.

باردیگر مختار

درحالی‌که سریال «مختارنامه» به کارگردانی داوود میرباقری بارها از تلویزیون بازپخش شده است و این روزها شبکه۴ و آی‌فیلم نیز این سریال را روی آنتن خود برده‌اند، شبکه یک سیما هم‌زمان با تاسوعا و عاشورای حسینی، خلاصه دو بخش از این سریال را که به واقعه عاشورا می‌پردازند، درقالب دو فیلم سینمایی پخش خواهد کرد. بر این اساس، ساعت ۱۶ روز دوشنبه بخشی از این سریال با عنوان «راز عاشقی» و ساعت ۱۶ روز عاشورا نیز قسمت دیگری از آن با نام «راه عاشقی» پخش خواهد شد. شبکه ۲ فیلم تلویزیونی «روز عزیز» به‌کارگردانی محسن توکلی را از ساعت ۱:۳۰ بامداد دوشنبه ۱۸شهریور روی آنتن خواهد برد؛ فیلمی با بازی مینا جعفرزاده که داستان پیرزنی به نام ملوک را روایت می‌کند که آرزو دارد در آخرین روزهای عمرش، مراسم پختن غذای نذری را در خانه‌اش برگزار کند. این شبکه ۱:۳۰بامداد سه‌شنبه، فیلم سینمایی «ظهر روز دهم» به‌کارگردانی عباس رافعی را روی آنتن خواهد برد؛ فیلمی با بازی پژمان بازغی و امیر آقایی که درباره تعزیه‌خوانی در روز عاشوراست.

نمایش بهترین فیلم جشنواره سیزدهم

شبکه ۳ سیما نیز دو فیلم مطرح «هیهات» و «روز واقعه» را برای پخش در این ایام درنظر گرفته است. «هیهات» که فیلمی چهاراپیزودی با درون‌مایه‌ای مذهبی و اعتقادی است و از بازیگرانی چون حمید فرخ‌نژاد، بابک حمیدیان و حامد بهداد بهره گرفته است، ساعت ۱۶ دوشنبه پخش خواهد شد. سینمایی «روز واقعه» به‌کارگردانی شهرام اسدی، نیز ساعت ۲۴ روز سه‌شنبه روی آنتن خواهد رفت. این فیلم سال ۱۳۷۳ از روی فیلم‌نامه روز واقعه بهرام بیضایی ساخته شد و توانست سیمرغ بلورین بهترین فیلم را از سیزدهمین دوره جشنواره فیلم فجر دریافت کند. عزت‌ا... انتظامی، علیرضا شجاع‌نوری، جمشید مشایخی و ژاله علو جزو بازیگرانی هستند که در این فیلم هنرنمایی کرده‌اند.

شبکه ۴ سیما ساعت ۱۰:۳۰ صبح روزهای تاسوعا و عاشورا به‌ترتیب فیلم‌های «به‌خاطر هانیه» و «عصر روز دهم» را روی آنتن می‌برد. «به‌خاطر هانیه» را کیومرث پوراحمد کارگردانی کرده است؛ فیلمی که زندگی یک ناخدا و دختر فلجش را به تصویر می‌کشد. فیلم سینمایی «عصر روز دهم» به کارگردانی مجتبی راعی نیز داستان دختری چندماهه را که یک سرباز عراقی او را می‌رباید، روایت می‌کند. هانیه توسلی و احمد مهران‌فر از بازیگران این فیلم هستند.

پخش فیلمی از خسرو شکیبایی

شبکه ۵(تهران) فیلم تلویزیونی «زمین بازی» به‌کارگردانی مهدی شیخ‌طادی را دوشنبه ساعت ۹ پخش خواهد کرد. این فیلم، داستان پسری به نام امیرحسین را روایت می‌کند که به‌همراه سه تن از دوستانش به‌دلیل شیطنت، اجازه ورود به هیئت حاج‌حبیب را ندارند، از این‌رو تصمیم می‌گیرند خودشان یک هیئت عزاداری برپا کنند.

در ساعت ۱۳:۳۰ همین روز فیلم تلویزیونی «سپید به رنگ مروارید» به کارگردانی روح‌ا... حجازی روی آنتن شبکه۵ خواهد رفت. در این فیلم بازیگرانی چون رابعه مدنی، شاهرخ استخری و لیندا کیانی بازی می‌کنند. در ساعت‌های ۹ و ۱۳:۳۰ روز عاشورا نیز به‌ترتیب فیلم‌های «نقش و نقاش» به کارگردانی مهدی جعفری و «سرخ به رنگ عقیق» به کارگردانی روح‌ا... حجازی از این شبکه پخش خواهد شد. در فیلم «نقش و نقاش» که حال‌وهوایی مذهبی دارد، محمود عزیزی، پرویز فلاحی‌پور و آتش تقی‌پور نقش بازی کرده‌اند. در فیلم تلویزیونی «سرخ به رنگ عقیق» نیز بازیگرانی چون رابعه مدنی و علی دهکردی به ایفای نقش می‌پردازند.

شبکه شما هم فیلم تلویزیونی «نمایش تمام شد» به‌کارگردانی افشین علیزاده و «دست‌های خالی» به‌کارگردانی ابوالقاسم طالبی را ساعت ۱۳:۳۰ روزهای دوشنبه و سه‌شنبه روی آنتن می‌برد. «نمایش تمام شد» درباره یک دانش‌آموخته تئاتر است که در خانواده‌ای تعزیه‌گردان بزرگ شده است و «دست‌های خالی» نیز روایتگر ماجرای خانواده‌ای است که پدرشان در بند اسارت است. مسعود رایگان، خسرو شکیبایی، مریلا زارعی و فاطمه گودرزی از جمله بازیگران این فیلم هستند.

پویانمایی عاشورایی

شبکه امید که شبکه‌ای برای نوجوانان است، فیلم‌های سینمایی «من و زیبا» و «ناسور» را به‌ترتیب ساعت ۱۶ روزهای تاسوعا و عاشورا روی آنتن می‌برد. «من و زیبا» را فریدون حسن‌پور کارگردانی کرده است و بازیگران مطرحی چون پرویز پرستویی، شهاب حسینی در آن به ایفای نقش می‌پردازند.

پویانمایی «ناسور» به کارگردانی کیانوش دالوند نیز روایتی است از حماسه عاشورا که وقایع این حادثه عظیم را به تصویر می‌کشد.

شبکه نمایش هم برای این ایام، پخش چندین فیلم سینمایی و تلویزیونی را درنظر گرفته است. بر این اساس روز دوشنبه فیلم‌های «خواهم گریست۲»، «یک خواب کوچولو»، «دو جریب زمین»، «نقشه فرار»، «یخ۱»، «سفیر» و «آسمان‌خراش در آتش» به ترتیب در ساعات ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱ و ۲۳ پخش خواهد شد و سه‌شنبه فیلم‌های «روشنی صبحدم»، «سایه من»، «دورافتاده»، «یخ۲»، «روز واقعه» و «بازمانده» در ساعات ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱ و ۲۳ روی آنتن این شبکه خواهد رفت.

شورای پروانه نمایش فیلم‌های سینمایی برای فیلم «مدیترانه» به کارگردانی هادی حاجتمند، سینماگر مشهدی، پروانه نمایش صادر کرد. این فیلم سال گذشته در سی و هفتمین دوره جشنواره فیلم فجر به در بخش غیررقابتی و به صورت محدود اکران شده‌بود

هم‌نوا با «نی‌نوا»

زندگی با موسیقی

نگار رادا| آلبوم «نی‌نوا» را می‌توان معروف‌ترین اثر «حسین علیزاده» دانست؛ از آن آثاری که گذر زمان نیز بر آن تاثیر نگذاشته است، به‌طوری که همچنان و با گذشت ۳۶سال از انتشارش، گوش سپردن به آن دل‌نشین است. غم و اندوه فراوان قطعه «نی‌نوا»(که نام دیگر کربلاست)، آن را در فهرست قطعاتی قرار داده است که محرم هرسال از تلویزیون پخش می‌شوند؛ قطعه‌ای که دیگر با حال‌وهوای عزاداری مردم در این ایام عجین شده است. هرچند که علیزاده در مستند به تماشای آب‌ها، بیان کرد که هدفش هرگز ساخت قطعه‌ای مذهبی نبوده است، درعین‌حال بر این باور است که تمام هنرمندان در همه‌جای دنیا، می‌توانند از آیین و مذهب، ایده هنری بگیرند و این موضوع در تاریخ هنر کل دنیا و بشر وجود دارد، از این‌رو و با رسیدن ایام عزاداری امسال، نگاهی دوباره به موسیقی نی‌نوا خالی از لطف نیست. نی‌نوا زمانی منتشر شد که از آواز به‌عنوان عنصر اصلی در موسیقی استفاده می‌شد. در این بین آلبوم حسین علیزاده با تکیه بر سازهای گوناگون، توانست نظر مخاطبان را جلب کند. در این آلبوم، ترکیبی از نوای ساز نی و سازهای ارکستر زهی به گوش می‌رسد و نی، نقش راوی را برعهده دارد. نوازندگی ساز نی را جمشید عندلیبی انجام داده است. استفاده از ریتم، سازآرایی گوناگون و فرم چندصدایی، همگی از عوامل تاثیرگذاری است که این اثر را ماندگار کرده است. به‌گزارش خبرگزاری شبستان، علیزاده خود نیز درباره «نی‌نوا» گفته است: «نی‌نوا را من با بغض نوشتم؛ بغضی که در آن زندگی بود نه مرگ. من از نینوا درس گرفتم و بعدها خودش یک اثر ملی شد. شما می‌بینید که نینوا روایت دل همه آدم‌هاست، حتی غیرمسلمانان هم که این اثر را شنیدند، همان حسی را داشتند که دور از مفهوم نبود؛ یعنی حس معنوی گرفتند. عجیب است که نینوا می‌تواند با زبان موسیقی، تاثیری عمیق بر احساسات مردم بگذارد و مردم مذهبی حتی گوش دادن به آن را ثواب بدانند. این موضوع برای من جالب است و احساس خوشبختی می‌کنم.» آلبوم نی‌نوا را می‌توانید از سایت‌های معتبر منتشرکننده موسیقی، بخرید و دانلود کنید.

ارتقای کیفی و کمی هنر شهری با برگزاری نشست‌های تخصصی «زیباشهر»

گروه هنرا خانه هنرمندان مشهد در راستای افزایش کیفیت آثار جشنواره خانه بهار ۹۹ این روزها مجموعه نشست‌های تخصصی با موضوع هنر شهری را برای علاقه‌مندان و هنرمندان تدارک دیده‌است. نشست‌هایی با عنوان «زیباشهر» که با هدف بررسی نقش هنر در ارتقای کیفیت زندگی در شهر و به‌منظور طراحی و تولید آثار غنی و ماندگار در حوزه هنر شهری مشهد برگزار می‌شود. به همین منظور با مسعود وزیری، دبیر نشست‌های تخصصی «زیباشهر»، گفت‌وگو کرده‌ایم؛ فردی که بر این باور است زیبایی شهر در گرو هنر و هنرمندان شهری و همیاری خوب مسئولان شهری است. به گفته او مشهد به‌عنوان دومین کلان شهر مذهبی جهان با جمعیتی بیش از ۳میلیون و میزبانی سالانه بیش از ۳۰میلیون زائر، در معرض اغتشاشات و آلودگی‌های بصری زیادی قرار می‌گیرد، از این‌رو و باتوجه‌به مشکلات ناشی از این حجم انبوه تردد که منجر به ایجاد فشارهای روحی و عصبی نیز می‌شود، توجه به برنامه‌ریزی کالبدی برای بهره‌برداری بهینه از فضاهای شهری باید در دستورکار قرار گیرد.

دبیر نشست‌های تخصصی «زیباشهر» به سابقه ۱۲جشنواره استقبال از بهار اشاره می‌کند و می‌گوید: چند سالی است که مدیران شهری این کلان شهر توجه بیشتری به موضوع هنر شهری می‌کنند و در تلاش هستند که با ایجاد محیطی زیبا و آرام، احساسی خوب و خوشایند را برای زائران و مجاوران بارگاه ملکوتی حضرت رضا(ع) فراهم آورند، از این‌رو هم‌زمان با برگزاری سومین جشنواره هنر شهری مشهد با استفاده از دستاوردهای سال‌های گذشته و با دعوت از استادان و صاحب‌نظران در حیطه پژوهش و تئوری هنر شهری، به‌منظور طراحی و تولید آثاری هدفمند، متفاوت و خلاقانه با هدف معرفی و بررسی نقش هنر در ارتقای کیفیت زندگی در شهر، نشست‌های تخصصی هنر شهری مشهد با عنوان «زیباشهر» را در تابستان و پاییز ۱۳۹۸ برگزار می‌کنیم. به نظر وزیری، چندسالی است که در برخی تولیدات هنر شهری مشهد یکنواختی و گاه آثار کپی و تکراری دیده‌می‌شود، از این‌رو این سری نشست‌ها که در سه بخش تخصصی، عمومی و عملی تنظیم شده‌اند، می‌توانند نواقص را برطرف کنند و به تولید آثار خلاقانه منجر شوند. او درباره سه بخش متفاوت این نشست‌ها نیز توضیح می‌دهد: در دوره عمومی مباحثی چون مبانی نظری شهر مشهد، جغرافیا و ساختار شهری در عرصه مردم‌شناسی و هویت دیداری و اجتماعی، تحلیل نمونه‌های موفق هنر شهری داخلی و خارجی و آسیب‌شناسی آثار تولیدشده در یک دهه گذشته مشهد بیان می‌شود.

به گفته وزیری، از مهم‌ترین ویژگی‌های این دوره که زیر نظر استادان متخصص برگزار می‌شود، ساخت آثار منتخب دوره در جشنواره بهار ۹۹ مشهد بوده است که انگیزه‌ای مضاعف به شرکت‌کنندگان می‌دهد.

صاحب خبر

① ثبت‌نام و پذیرش آثار بخش گلستان(شامل گل‌آرایی و طراحی هنرهای فضای سبز) سومین جشنواره خانه بهار ۹۹ تا بیستم شهریور تمدید شد. براساس این گزارش، احجام، سازه‌ها و مونومان‌های ترکیب‌شده با گل در بخش گلستان باید به‌گونه‌ای طراحی شود که بیشترین حجم به گل اختصاص پیدا کند. این بخش شامل طراحی، گل‌آرایی میادین و رفیوژها و لچکی‌های مهم شهری است. همچنین گل‌آرایی در کف، طراحی المان‌های متناسب با موقعیت مکانی و اجتماعی، تزئینات شهری، نورپردازی، استفاده از سنگ و آب و سازه‌های موقت در تلفیق با گل و گیاه، در بخش گلستان مدنظر قرار دارد. نتایج اولیه آثار بخش گلستان نیز در پایان شهریور اعلام می‌شود و در مهر و آبان سال جاری، کارگاه‌های آموزشی این بخش برگزار خواهد شد. هنرمندان می‌توانند برای ثبت‌نام و ارسال طرح‌های پیشنهادی خود به وب‌سایت خانه بهار به نشانی khanebahar.ir مراجعه کنند.

② نمایشگاه نقاشی «خط‌ورنگ» به مدت سه روز در نگارخانه ایرانا برپا شده است و امروز آخرین مهلت بازدید از آن است. این نمایشگاه انفرادی نقاشی که آثار هانیه عراده‌چی را به نمایش گذاشته است، امروز از ساعت ۱۷ تا ۲۰ در نگارخانه ایرانا واقع در فرهنگ ۲۳، پلاک ۳۳۳ میزبان هنردوستان است.

③ نمایشگاه «نی‌نوا» به‌مناسبت ایام شهادت حضرت امام‌حسین(ع)، از روز گذشته در نگارخانه رضوان افتتاح شده است و تا ۲۸شهریور، هر روز صبح از ساعت ۹ تا ۱۳ و عصر از ساعت ۱۷ تا ۱۹ پذیرای بازدیدکنندگان است. در این نمایشگاه انفرادی، آثار و تابلوهای محسن توسلی به نمایش گذاشته شده است. نگارخانه رضوان در کوهسنگی ۱۷، شماره ۱۶ واقع شده است.